

Зміст

Шановні семикласники!	1
-----------------------------	---

БАЛАДИ І БИЛИНИ

Билини як жанр давньоруської літератури	2
Про Іллю Муромця та Соловія	3
Фольклорні балади	9
Король Лір і його дочки	11
Балади про Робіна Гуда	15
Як Робін Гуд став розбійником	15
Літературні балади	27
Йоганн Крістоф Фрідріх Шиллер	27
Рукавичка	28
Адам Міцкевич	30
Світязь	32
Роберт Льюїс Стівенсон	37
Вересовий трунок	38

ІСТОРИЧНЕ МИНУЛЕ В ЛІТЕРАТУРІ

Вальтер Скотт	41
Айвенго	43
Друга світова війна в європейській поезії	91
Константи Ільдефонс Галчинський	91
Пісня про солдатів з Вестерплатте (1939)	92
Лист з полону	93
Альфред Маргул-Шпербер	94
Про назву концтабору Бухенвальд	95
Семен Гудзенко	96
Моє покоління	96
Василь Биков	98
Альпійська балада	99

ДУХОВНЕ ВИПРОБУВАННЯ ЛЮДИНИ

Джеймс Олдрідж	131
Останній дюйм	132
Редьярд Кіплінг	148
Якщо	149
Балада про Схід і Захід	150

ДРУЖБА І КОХАННЯ

Олександр Пушкін	154
19 жовтня	155
Шолом-Алейхем	159
Пісня над піснями	160
Олександр Грін	184
Пурпурові вітрила	186
Роберт Бернс	222
Любов	222
Генріх Гейне	223
«Коли настав чудовий май...»	224
Костянтин Симонов	224
«Чуєш, ти чекай мене...»	225

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДЕТЕКТИВ

Едгар Аллан По	226
Золотий жук	227
Артур Конан Дойль	249
Пістрява стрічка	250

СВІТОВА НОВЕЛА

О. Генрі	267
Останній листок	268
Герберт Уеллс	275
Чарівна крамниця	277
Рюноске Акутагава	288
Павутинка	289

СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА

Айзек Азімов	293
Фах	294
Діана Вінн Джонс	328
Мандрівний замок Хаула	329
Корнелія Функе	340
Чорнильне серце	341
Список ілюстрацій	350

4. У яких епізодах Ілля Муромець виявляє богатирську силу?
5. Які риси, окрім богатирської сили, приваблюють оповідача билини? Обґрунтуйте свої міркування.
6. Які художні особливості властиві билині?
7. Як ви вважаєте, чому Ілля Муромець став героєм багатьох билин?

Дослідіть самостійно

Скористайтеся додатковою літературою або інформацією з мережі Інтернет і підготуйте виступ на тему «Історичний прототип образу Іллі Муромця».

Знайдіть творче рішення

1. Як ви вважаєте, хто такий Соловій-розбійник? Який він мав вигляд? Спробуйте змалювати його словами. Скористайтеся додатковою літературою або інформацією з мережі Інтернет і знайдіть ілюстрації до билини художника І. Білібіна. Висловіть свої враження про зображення цього персонажа художником.
2. Напишіть твір-роздум на тему: «Чому пам'ятають билинних героїв?»

Фольклорні балади

Балада як жанр фольклору і літератури

Слово *балада* утворилося від провансальського¹ *ballar* — танцювати і є спорідненим зі словом *балет*. У Провансі баладою називали народну пісню, якою супроводжувався танець.

В історичних пам'ятках XIII ст. є згадки і про найулюбленішого героя англійських балад Робіна Гуда: «шляхетного» розбійника, ворога феодалів, але друга і захисника бідних, знедолених, удів та сиріт. Учені вважають, що саме популярність балад про Робіна Гуда сприяла поширенню терміна *балада* на подібні твори усної народної творчості в інших країнах.

З теорії літератури

Балада — віршований ліро-епічний твір переважно легендарного або історичного змісту.

Характерною ознакою народних балад є уривчаста оповідь: відсутність вступу і вступних характеристик персонажів, описів місцевості, де відбувається дія, пояснень мотивів учинків. Нерідко розвиток подій передається через діалог. Все це не тільки надає

¹ *Прованс* — історична назва території на півдні Франції.

КОРОЛЬ ЛІР І ЙОГО ДОЧКИ

У Англії колись був король Лір
І папував собі на честь і славу,
Мав повагу він і в сусідів мир,
І забезпечену державу.
Між іншими достатками його
Були також три доні гожі,
Прегарні й свіжі, що перевищали
Красою три червоні рожі.

Та королю подобалось старому
Раз їм питання пропонувати:
«Котра з дочок моїх найбільш
Мене потрапить ублажити,
Потіха старості моєї — ви,
Тож по черзі хай кожда скаже,
Яку найбільшу любов мені
Вона ділами своїми докаже».

Регана з них найстаршая рекла:
«Мій отче, як мені вас не любити?
Якби яка пригода надійшла,
Готова я за вас і кров пролити.
А хоч і серце би моє криваве
На штуки посікти хотіли,
Воділа б я, ніж малась допустити,
Аби яку ви прикрість потерпіли».

«І я, — сказала другая на те, —
Волю хоч би найтяжче бідувати,
Прийняти муки й ганьбу, ніж би ви
Біди якої мали зазнавати.
Я день і ніч готова вам служити,
Стать вам найменшою слугою,
Щоб віку свого ви могли дожити
У radoшах та супокою».

«Тепер мені, — король старий сказав, —
Яснішою будучність стала.
Та ще ти, наймолодшая моя,
Свого слова не сказала». —
«Я рада, — мовила Корделія, —
Свій довг дитячий все сповняти,
Послушна бути вам у всім,
А більш не в силі я нічого вам сказати».